

ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΛΑΣ*

(Ὁ τελευταῖος Μητροπολίτης Κορυτσᾶς)

ΤΑ «ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΑ ΡΑΣΑ» ξαναζωντανεύει στήν ἐθνική μνήμη ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας. Βορειοηπειρώτης (γεννήθηκε στή Ζήτσιτα τῆς Κορυτσᾶς τό 1880 καί ἔγινε Μητροπολίτης Κορυτσᾶς τό 1937), μᾶς φέρνει στίς ἀπαρχές τοῦ δράματος τοῦ ἀλύτρωτου αὐτοῦ τμήματος τῆς πατρίδας μας καί τῶν 400.000 ἀδελφῶν μας, πού ζοῦν ὑπό τό καθεστῶς τῆς κομμουνιστικῆς ὀλιγαρχίας τοῦ Ἐνβέρ Χότζα καί τῆς συμμορίας του.

Δέν εἶναι, ἀσφαλῶς, τυχαῖο τό γεγονός, ὅτι, ἂν τό Βορειοηπειρωτικό παραμένει ἐκκρεμές ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινωνίας καί νομιμότητας, αὐτό ὀφείλεται ἀποκλειστικά καί μόνο στήν ἀντιδραστική στάση τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Φυσικά ὅσον ἀφορᾷ τήν μεταπολεμική περίοδο, γιατί προπολεμικῶς φόνισσες τῆς Β. Ἑπίρου εἶναι ἡ Αὐστρία καί ἡ Ἰταλία, πού δημιούργησαν τό Βορειοηπειρωτικό ζήτημα. Αὐτή, ἀσφαλῶς, εὐθύνεται γιά τό ὅτι τό Βορειοηπειρωτικό δέν ὀδηγήθηκε στήν λύση του κατά τό Συμβούλιο τῶν τεσσάρων ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καί στήν διάσκεψη τῆς ὀλομέλειας στίς 30 Αὐγούστου 1946, ἀλλά καί προηγουμένως, 15 Μαΐου 1946 στήν Σύνοδο τῶν «4» πού ἔγινε στό Παρίσι. Τότε, λοιπόν, ὁ Βρεταννός ὑπουργός ἔξωτερικῶν Bevin δήλωσε, ὅτι θά ἔπρεπε ἡ Σύνοδος νά ἐξετάσει τίς ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος γιά τήν Βόρειο Ἡπειρο. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως Μολότωφ πρόβαλε ζωηρές ἀντιρρήσεις «γιά

* Βλ. ἐφ. «Βραδυνή» 18.1.1985.

Ο τελευταίος Έλλην Μητροπολίτης Κορυθσᾶς, Εὐλόγιος Κουρίλας.

λόγους διαδικασίας» και ἡ συζήτηση ἀνεβλήθη γιά τήν προσεχῆ Σύνοδο. Ἄλλά και πάλι ὁ Μολότωφ λυσσώδως ἀντέδρασε. Ἡ Ἑλλάδα δέν υπέγραψε, φυσικά, τήν συνθήκη Εἰρήνης μέ τήν Ἀλβανία και ἔκτοτε οἱ δύο χῶρες παραμένουν σέ ἐμπόλεμη κατάσταση. Τό 1940 ἡ Ἰταλία μᾶς ἐκήρυξε τόν πόλεμο μαζί μέ τήν Ἀλβανία, ἡ ὁποία πῆρε μέρος μέ 15 τάγματα και προξένησε, κατά τήν Κατοχή, ιδιαίτερα στή Θεσπρωτία μέ τούς Ἰταλο-Τσά-μηδες συμφορές, φόνους, βιασμούς και λεηλασίες.

Στίς 29 Ἰουλίου 1946 ἡ Ἀμερικανική Γερουσία υἱοθέτησε παμψηφεί ψήφισμα πού προέβλεπε τήν παραχώρηση τῆς Βορείου Ἡπείρου στήν Ἑλλάδα. Ἐπίσης και τῆς Δωδεκανήσου.

Τά σύνορα τῆς Ἀλβανίας μέ τήν Ἑλλάδα ἀμφισβητήθηκαν ἀπό τούς Συμμάχους κατά τήν διάρκεια τοῦ πολέμου ἀκόμα, γιατί ἡ Ἀλβανία ἔλαβε ἐχθρική στάση στόν Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, συμμάχησε ὅπως εἶπαμε, μέ τόν ἄξονα και εἰσέβαλε στήν Ἑλλάδα μαζί μέ τήν Ἰταλία, μετά μάλιστα ἀπό ἀπόφαση τῆς Ἀλβανικῆς Βουλῆς, ὅπως εἶχαν εἰσβάλει στήν Μακεδονία οἱ Βούλγαροι μέ τούς Γερμανούς. Ἐπομένως ἡ προσπάθεια, πού κατέβαλαν οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ταινίας «Πλανήτης Ἀλβανία» νά παρουσιασθεῖ ἡ Ἀλβανία ὡς ἐχθρός τοῦ Φασισμού, εἶναι τοῦλάχιστον ἀπαράδεκτη και ὑποκρύπτει, μᾶλλον, ἄλλες ἐπιδιώξεις.

Τά σύνορα, λοιπόν τῆς Ἀλβανίας «ἐτέθησαν ὑπό διεθνή ἀναθεώρησιν» γιά τούς παραπάνω λόγους, ἐνῶ ἡ ἐξόριστη στό Κάιρο Ἑλληνική Κυβέρνηση, στίς 12 Ἰουνίου 1942, ἔθετε τό Βορειοηπειρωτικό ἐνώπιον τῶν Συμμάχων. Ρητές ὑπέρ τῶν ἐλληνικῶν θέσεων θέσεις ἔχομε, τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως στήν Βουλῆ τῶν Κοινοτήτων, τόν Δεκέμβριο τοῦ 1942 και τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως στίς 10 Νοεμβρίου 1945.

Τήν λύση τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ, σύμφωνα μέ τά ἀδιάσειστα στοιχεῖα, πού μνημονεύσαμε, ἐμπόδισε, μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, ἡ Σοβιετική Ἐνωση. Καί εἶδαμε, κυρίως, ὅτι, ἀντίθετα ἀπό ὅτι δήλωσε ὁ Πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου στά Γιάννενα, κατά τίς γιορτές τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως (Φεβρουάριος 1984), τά σύνορά μας μέ τήν Ἀλβανία δέν εἶναι ἀμε-

1. Τό ἐμπόλεμο μέ τήν Ἀλβανία ἦρθη, ὅπως εἶναι γνωστό, μέ πράξη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ἡ ἄρση ἐγινε μονομερῶς και χωρίς ὄρους, γεγονός πού χαρακτηρίστηκε ἐθνική μειοδοσία. Εἶναι δέ παράνομη, διότι ὁ νόμος τοῦ 1940 πού κηρύσσει και τήν Ἀλβανία ἐχθρική χώρα δέν μπορεῖ νά καταργηθεῖ μέ πράξη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

τάβλητα, αλλά μεταβλητά και ότι εκκρεμοῦν ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινότητος.

Δέν ἐγκαταλείψαμε τόν πατέρα Εὐλόγιο. Ἄλλωστε τό Βορειοηπειρωτικό ἄπτεται ἀμέσως τοῦ βίου του, ὄχι μόνο, φυσικά, λόγῳ καταγωγῆς. Καί μιλώντας γι' αὐτόν, μιᾶμε καί γιά τό ἀλύτρωτο κομμάτι τῆς Πατρίδας μας. Εἶναι τό κυρίαρχο θέμα τῆς πνευματικῆς του ἀγωνίας καί περιπέτειας.

Παλικάρι, λοιπόν, καλόγερος στ' Ἁγιονόρος, ὁ πατήρ Εὐλόγιος Κουρίλας μπῆκε στόν Μακεδονικό Ἀγώνα, ἔγινε ἀντάρτης γιά τήν σωτηρία τῆς Μακεδονίας μας ἀπό τούς Βουλγάρους. Τό 1908, μέ δικό του ἀντάρτικο σῶμα, ἐπεκτείνει τή δράση του ὡς τήν Κορυτσά, πού τότε ἀνήκε στήν ἐνιαία καί ἀδιαίρετη Ἡπειρο καί μετά τό 1913 στήν ἀλύτρωτη Βόρειο Ἡπειρο. Ἀγωνιστής ἀκατάβλητος ὁ πατήρ Εὐλόγιος, σπουδαῖος λόγιος καί ιστοριοδίφης, ἐπιφανής Ἱεράρχης, πολυγραφότατος συγγραφέας καί καθηγητής τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας εἶναι μιᾶ ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσα προσωπικότητα τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας καί τοῦ νεοελληνικοῦ πνεύματος.

Πολύ νέος πῆγε στό Ἅγιον Ὄρος καί ἐκάρη μοναχός στήν Ἱερά Μονή Φιλοθέου, ὅπου ἐμόναζε καί ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του. Στήν ἴδια Μονή εἶχε μονάσει καί ἔγινε ἱερέας τῆς, μετά τήν ἀποφοίτησή του ἀπό τήν Ἀθωνιάδα Σχολή, καί ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός (1714-1779). Ἀργότερα τόν βρίσκουμε στήν ἀδελφότητα τῆς Ἱεράς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Σπουδάζει στήν Ἀθωνιάδα Σχολή καί στή συνέχεια στήν Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή καί στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ὅπου ἔγινε πτυχιούχος τῆς Θεολογίας καί τῆς Φιλολογίας.

Μετά τό 1908 ἐπιστρέφει στήν Ἀθήνα καί δρᾷ στούς κόλπους τοῦ μυστικοῦ κοιμητηρίου μέχρι τό 1910. Στήν Αἴγυπτο, ὅπου πῆγε γιά ἔρανο μεταξύ τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν, ἰδρύει τό Ἑλληνοαλβανικό κοιμητήριο, μέ σκοπό τήν προώθηση τῶν δικαίων τοῦ ἔθνους. Στόχος τοῦ ἐκπληκτικοῦ αὐτοῦ καλόγερου: ἡ ἔνωση μέ τούς Ἀλβανούς γιά τήν ἀποτελεσματική ἀντιμετώπιση τῶν Βουλγάρων καί τῶν Τούρκων, τῶν προαιωνίων ἐχθρῶν τοῦ Γένους. Ἐχουν ξεσπάσει οἱ πόλεμοι 1912-1913 καί ἐνωμένο τό ἔθνος προχωρεῖ ἀκάθεκτο καί πετᾷ ἀπό νίκη σέ νίκη. Ἡ Μακεδονία εἶναι καί πάλι ἐλληνική! Καί ἡ Ἡπειρος! Ὁ ἴδιος ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας μάχεται στή Χαλκιδική ἐπιεφαλῆς ἀντάρτικου σώματος ἀποτελούμενο ἀπό καλογέρους καί λαϊκοῦς.

Μετά τούς πολέμους τοῦ 1912-1913, νέοι ἀγῶνες περιμένουν τόν πατέρα Εὐλόγιο. Ἡ καρδιά του φλέγεται ἀπό ἀγάπη πρὸς τήν Ὀρθοδοξία καί τήν Πατρίδα. Μιά κένωση ἀγάπης εἶναι ὀλόκληρη ἡ ζωή του. Εἶναι ἡ ἀγάπη πού φλόγιζε καί τά στήθη τῶν κληρικῶν τῆς δουλείας καί τοῦ '21. Τῶν χιλιάδων Μαρτύρων τοῦ Γένους. Αὐτή ἡ ἀγάπη, πού σέ κάνει νά δώσεις χωρίς νά ἐλπίζεις ἀνταμοιβή, θυσιάζοντας ἀκόμα καί τή ζωή σου, ὀδηγεῖ καί τόν πατέρα Εὐλόγιο στό πεδίο τῆς μάχης καί ἀπό καλόγερο καί ἐραστή τῆς ἡσυχίας καί τῆς ἄσκησης, τόν μεταμορφώνει σέ στρατιώτη καί πρόμαχο τῆς Ἐλευθερίας. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τό χειμαζόμενο ποίμνιο εἶναι ἡ ἴδια ἐκείνη ἀγάπη τοῦ Διάκου καί τοῦ Παπαφλέσσα, τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' καί τόσων ἄλλων κληρικῶν μας.

Ἡ Κορυτσά, πού πρώτη ἐπαναστάτησε στά μέρη ἐκεῖνα στήν μεγάλη ἐξέγερση τοῦ Γένους (1821) καί εἶχε ἀναδειχθεῖ σέ σπουδαῖο κέντρο τῆς Ἡπείρου καί τῆς Μέσης Μακεδονίας — «ἡφαίστειο τοῦ ἐλληνικοῦ πατριωτισμοῦ» τήν ἔλεγαν, πρωτοστάτησε, ὅπως εἶναι γνωστό, κατά τόν Μακεδονικό Ἀγώνα. Καί ὁ Δεσπότης τῆς Φώτιος κατακρεουργήθηκε ἀπό τούς κομιτατζήδες. Ἐλευθερώνεται καί ἡ Κορυτσά μέ τούς πολέμους τοῦ '12-'13. Ἡ ἐνιαία Ἡπειρος εἶναι πραγματικότητα, ὅπως ἦταν ἀπό αἰῶνες αἰῶνων. Εἶναι ὅμως καί ἐνωμένη τώρα μέ τήν ἄλλη ἐλεύθερη Ἑλλάδα. Τά ἐλληνικά στρατεύματα κρατοῦσαν γερά τήν ἱερή γῆ, πού ποταμοὶ ἐλληνικοῦ αἵματος τήν εἶχαν ποτίσει. Ἡ ἐλληνική σημαία κυματίζει στό Ἀργυρόκαστρο, στήν Κορυτσά, στό Τεπελένι, στή Χειμάρρα, σ' ὀλόκληρη τήν Β. Ἡπειρο. Ἡ Ἰταλία καί ἡ Αὐστρία κινοῦν Θεοῦς καί Δαίμονες κατά τῆς Ἑλλάδος καί ἡ συνθήκη εἰρήνης, πού καθόριζε τήν Ἑλληνοαλβανική μεθόριο, περιεῖχε τόν ἀδίσταχτο ἐκβιασμό, ἡ Ἑλλάδα δηλαδή ἐκαλεῖτο νά διαλέξει μεταξύ τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου καί τῆς Βορείου Ἡπείρου. Τά ἐλληνικά στρατεύματα ὑποχρεώνονται ν' ἀποχωρήσουν, ἀλλά οἱ Βορειοηπειρωτῆτες ὑπό τόν Γενικό Διοικητή Ἡπείρου Γεώργιο - Χρηστάκη Ζωγράφο ξεσηκώνονται. Σχηματίζεται ἐπαναστατική Κυβέρνηση ὑπό τόν Ζωγράφο καί ὑπουργούς, Ἀλέξανδρο Δ. Δούλη, Στρατιωτικῶν, Μητροπολίτες, Δρυϊνουπόλεως Βασίλειο, Βελλᾶς καί Κονίτσης Σπυρίδωνα Βλάχο, Κορυτσαῖς Γερμανό καί Ἰ. Παρμενίδη, ὑπουργοὶ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἡ ἐπαναστατική αὐτή Κυβέρνηση, στίς 17 Φεβρουαρίου 1914 ὑψώνει τήν σημαία τῆς Ἀυτόνομης Ἡπείρου στό Ἀργυρόκαστρο. Ἡ σημαία ἦταν κυανόλευκη καί ἔφερε στή μέση τόν Δικέ-

φαλο Ἄετό. (Βλ. γενικῶς, Ἐμμ. Γ. Πρωτοψάλτη, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, *Τό Βορειοηπειρωτικόν Ζήτημα*. Ἀθ. 1978. Ἐταιρεία τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ. Μορφωτικά ἐκδόσεις. Ἀριθ. 10).

Ἄλλά ἐδῶ θά πρέπει, συνοπτικῶς, νά ἀναφερθοῦμε στίς διάφορες φάσεις τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ:

— Πρὶν ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους (29 Ἰουλίου 1913) δέν ὑπῆρχε Βόρειος Ἡπειρος, γιατί ἡ Ἡπειρος ἦταν ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετη.

— Τό Ἀλβανικό κράτος δημιουργήθηκε στό Λονδίνο ἐν ἀγνοία τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος δέν εἶχε ἐθνική συνείδηση καὶ ἐνῶ ὁ ἐλληνικός στρατός βρισκόταν ἀκόμα στά χαρακώματα καὶ τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος πότιζαν μέ τό ἅγιο αἷμα τους τὴν μαρτυρική γῆ.

— Ὁ ἐλληνικός στρατός καταλαμβάνει τοὺς νομούς Ἀργυροκάστρου καὶ Κορυτσᾶς καὶ προχωροῦσε γιά τὴν Αὐλώνα. Στίς ἀρχές Μαρτίου 1913 ἡ Ἰταλία ἀντιδρᾷ λυσσῶδῶς καὶ μέ τελεσίγραφο πρὸς τὴν ἐλληνική Κυβέρνηση ζητεῖ νά παύσει ἡ προέλαση τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος καταλαμβάνει τό Τεπελένι, τὴν Κλεισούρα, ὡς τὴν Μοσχόπολη καὶ τίς νότιες ἄκρες τῆς λίμνης Ἀχρίδας.

— Οἱ Μεγάλες Δυνάμεις, μέ τό πρωτόκολλο τῆς Φλωρεντίας (17.12.1913) ἐκχωροῦν ἀθαιρέτως στήν Ἀλβανία τοὺς Καζάδες, Χειμάρρας, Δελβίνου, Ἀργυροκάστρου, Τεπελενίου «ὡς τό κάτω τμήμα τοῦ Καζᾶ, Παγωνίου». Ἡ ἐλληνική Κυβέρνηση μπροστά στόν ἀδίστακτο ἐκβιασμό νά χάσει τό Αἰγαῖο, ὑποχωρεῖ στήν Β. Ἡπειρο.

— Ἄλλά στίς 17 Φεβρουαρίου 1914 κηρύσσεται ἡ αὐτονομία στό Ἀργυρόκαστρο καὶ ἡ Διεθνής Ἐπιτροπὴ Ἐλέγχου ζητεῖ ἀπὸ τόν Ζωγράφο ἀνακοπή. Ἐτσι ἔχομε τό γνωστό πρωτόκολλο τῆς Κέρκυρας (17 Μαΐου 1914) μέ τό ὁποῖο ἀναγνωρίζεται ἡ ἐλληνικότητα τῆς Β. Ἡπέρου, ἡ ὁποία κηρύσσεται αὐτόνομος ὑπὸ τόν ἡγεμόνα τῆς Ἀλβανίας Γουλιέλμο Βίδ. Τό πρωτόκολλο αὐτό ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους.

— Ὁ Βίδ φτάνει στήν Ἀλβανία, ἀλλά τὴν ἐγκαταλείπει ἀμέσως μέ τὴν κήρυξη τοῦ Ἀ΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ἐνῶ ἡ Ἑλλάδα, μετὰ ἀπὸ ἐντολή τῶν Συμμάχων, ἀνακαταλαμβάνει τὴν Β. Ἡπειρο καὶ ἡ Κυβέρνηση Ζωγράφου ἀποχωρεῖ. Μετὰ τόν Ἀ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ἀναγνωρίζονται τὰ δίκαια τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Β. Ἡπέρου.

— Στίς 29 Ἰουλίου 1919 μέ συμφωνία τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέ-

λου καὶ τοῦ Τιτόνι, τῆς Ἰταλίας, καθορίζεται ἡ συνοριακὴ γραμμή καὶ στίς 13 Ἰανουαρίου 1919 τό Ἀνώτατο Διασυμμαχικό Συμβούλιο ἀποδέχεται ἀπολύτως τίς ἐλληνικές διεκδικήσεις. Ἡ Ἰταλία ὅμως ἐκμεταλλεύεται τόν διχασμό στήν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ καὶ ἐπαναφέρει σέ ἰσχὺ τό ἐπαίσχυντο πρωτόκολλο τῆς Φλωρεντίας.

— Πρὶν ἀπ' ὅλα αὐτὰ θά πρέπει νά θυμηθοῦμε τὴν Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία, πού ἰδρύθηκε στίς 25 Μαρτίου 1906 στήν Ἀθήνα ἀπὸ τόν ὑπομοίραρχο Σπύρο Σπυρομίλιο καὶ εἶχε πρόεδρό της τόν ἀντισυνταγματάρχην Παναγιώτη Δαγκλῆ καὶ «προσέφερε ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τόν Ἡπειρωτικόν ἀγῶνα».

— Τό Μέτωπο Ἀπελευθερώσεως Βορείου Ἡπέρου (Μ.Α.Β.Η.), πού ἀπόβλεπε στήν ἔνωση τῆς Β. Ἡπέρου μέ τὴν Ἑλλάδα, ἰδρύθηκε τόν Ἰούλιο τοῦ 1942. Ἡ δράση του Μ.Α.Β.Η. ἀντιμετώπισε ἀμέσως τὴν ἐπίθεση ἀφ' ἑνός τῶν φασιστῶν Ἀλβανῶν καὶ Ἰταλῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου «τοῦ ἐνιαίου μετώπου τῶν Βαλκανικῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων». Τό Μ.Α.Β.Η., βοηθούμενο ἀποτελεσματικά ἀπὸ τόν ΕΔΕΣ τοῦ Ναπ. Ζέρβα, εἶχε ἔντονη ἀγωνιστικὴ παρουσία. Ἄλλά ὁ ΕΔΕΣ, ὅπως εἶναι γνωστό, ἐκτός ἀπὸ τοὺς Ἰταλοτσάμηδες, Γερμανοτσάμηδες τῆς μαρτυρικῆς Θεσπρωτίας καὶ τοὺς Ἰταλοαλβανούς καὶ Γερμανοαλβανούς, πού εἶναι, ἀσφαλῶς, τό ἴδιο, εἶχε τώρα ν' ἀντιμετωπίσει καὶ τοὺς ληστοσυμμοριῖτες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τοὺς ἄλλους ληστοσυμμοριῖτες τοῦ Ἐνβέρ Χότζα, τοῦ σημερινοῦ τυράννου τῆς Ἀλβανίας. Ἐτσι τό Μ.Α.Β.Η., βαλλόμενο ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ τέρατα τῆς Κολάσεως, διαλύθηκε καὶ ἡ τρομοκρατία ἐπιβλήθηκε σ' ὅλη τὴν Ἡπειρο. Ὁ Βασίλειος Σαχίνης, ἀπὸ τοὺς ἰδρυτὲς τοῦ Μ.Α.Β.Η., συνελήφθη καὶ ὑπέστη μαρτυρικό θάνατο. (Γιά τό Βορειοηπειρωτικὸ καὶ τὴ θέση τῶν Κομμουνιστικῶν Κομμάτων Ἀλβανίας καὶ Ἑλλάδος, βλ. Μυρωνίτη, *Τό Βορειοηπειρωτικὸ μεταξὺ Κ.Κ.Α. καὶ Κ.Κ.Ε. Ἀσυνέπειες τοῦ Ἐμβέρ Χότζα*. Ἐκδοσις Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνος. Ἀθήναι 1979).

— Τέλος στίς 6 Μαΐου 1971, ἀποκατάσταθηκαν οἱ διπλωματικές σχέσεις Ἑλλάδος - Ἀλβανίας.

Ἡ ταινία «Πλανήτης Ἀλβανία» ἔπρεπε ὄντως νά προβληθεῖ, γιατί παρά τὴν προσπάθεια ὠραιοποίησεως τῆς ἐκεῖ ζωῆς, ἔδειξε, σ' ὄσους δέν ἔχουν κάλο στό κεφάλι καὶ δέν εἶναι... λέκτορες τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, ὅτι ἡ χώρα αὐτὴ ΟΛΟΚΛΗΡΗ εἶναι στρατόπεδο συγκεντρώσεως. Προσπάθησε, ἐπίσης, ἡ ταινία νά

μᾶς πείσει, ὅτι τὰ ἔθιμα τῶν μαρτύρων ἀδελφῶν μας ἐκεῖ ὑπάρχουν καί λειτουργοῦν. Δέν γνωρίζουν ἄραγε οἱ ὑπεύθυνοι, ὅτι μαζί μέ τή λατρεία καταργήθηκαν καί τὰ ἔθιμα, πού εἶναι ἀναπόσπαστα δεμένα μέ τή λατρεία; Δέν γνωρίζουν (σοβαρά;), ὅτι χωρίς θρησκευτική ταφή, χωρίς θρησκευτικό γάμο, χωρίς θρησκευτική βάφτιση, δέν μποροῦν νά υπάρξουν καί τὰ ἀντίστοιχα ἔθιμα; Ὅτι καταργοῦνται μαζί τους; Ὅτι τὰ πανηγύρια εἶναι «θρησκευτικά» καί δεμένα καί αὐτά μέ τήν Θεία Λειτουργία; Χωρίς Πάσχα, πού εἶναι τὰ ἔθιμα τοῦ Πάσχα; Χωρίς Χριστούγεννα, πού εἶναι τὰ ἔθιμα τῶν Χριστουγέννων; Χωρίς τὰ Φῶτα, πού εἶναι τὰ ἔθιμα τῶν Φώτων; Ἡ θρησκευτική πίστη, λοιπόν, δέν εἶναι ἀνθρώπινο δικαίωμα; Ποιά εἶναι τὰ δικαιώματα τοῦ Ἑλλήνου πολίτη; Νά ψηφίζει ὑποχρεωτικά τούς ἀνθρώπους τοῦ κόμματος καί νά τούς ἐκλέγει μέ ποσοστό 99,9!; Νά διαβάζει ὑποχρεωτικά τήν «Ζέρι πόπουλιτ» καί τὰ βιβλία πού ἐπιλέγει γι' αὐτόν ἡ λογοκρισία;

Θέλησαν, λένε, νά διαφυλάξουν τήν ἐνότητα τοῦ κράτους γι' αὐτό κατάργησαν τήν θρησκεία. Διαψεύδονται ὅμως ἀπό τό γεγονός, ὅτι στήν Σοβιετική Ἑνωση, στίς Ἑνωμένες Πολιτείες, στήν Γιουγκοσλαβία, στήν Βουλγαρία κ.λπ., κ.λπ., ὑπάρχουν δεκάδες δογμάτων καί ὅμως δέν ἀπειλήθηκε ἡ ἐνότητά τους. Πῶς, λοιπόν, θά ἀπειληθεῖ στήν Ἑλλάδα ἐπειδή ὑπάρχουν Ὀρθόδοξοι καί Καθολικοί;

Ἰσχυρίζονται μερικοί, πονηρῶς, βεβαίως, ὅτι ἡ κατάργηση τῆς θρησκείας μνημονεύεται ρητῶς ἀπό τό Σύνταγμα καί ἐπομένως εἶναι νόμιμη. Naί, ἂν ὅμως περιλάβει αὐριο αὐτό τό Σύνταγμα, ὅτι πρέπει νά σφάζονται οἱ κάτοικοι πού... ξερόβηξαν, θά εἶναι καί πάλι νόμιμο, ἐπειδή τὰ λέει τό Σύνταγμα; Εἶναι νόμιμο τό Σύνταγμα τῶν τάνκς καί τῆς βίας;

Ξεχάσαμε τόν πατέρα Εὐλόγιο πάλι. Ἄλλά ὄχι. Ἡ μνήμη του εἶναι καί μνήμη τῆς Β. Ἡπειροῦ. Ἡ ἱστορία της εἶναι ἓνα κομμάτι ἀπό τή ζωή του. Εἶναι ὄλο του τό εἶναι, ὄλη του ἡ ζωή. Μάχεται σέ πολλά μέτωπα ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας. Πολεμáει τήν ρωσική πολιτική, πού ἀποβλέπει στήν διεθνοποίηση τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τό 1915-1923 διδάσκει σέ Γυμνάσια καί ἀργότερα τόν βρίσκουμε Πρωτεπιστάτη τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐπανιδρύει τήν Ἀθωνιάδα Σχολή. Τό 1935 ἐκλέγεται καθηγητής τῆς Νεώτερης Ἱστορίας στήν Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Δέν ἀποδέχεται τήν ἐκλογή του, γιατί δέν ἤθελε

νά ἐγκαταλείψει τήν μονή τῆς μετανοίας του καί τό ἱστοριοδιφικό του ἔργο. Οἱ φασίστες τόν διώχνουν ἀπό τό θρόνο τοῦ Μητροπολίτη Κορυτσᾶς τό 1939 καί τό 1942-1949 διδάσκει Ἀρχαία Ἱστορία στήν Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὡς Μητροπολίτης Κορυτσᾶς ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας ἀνέπτυξε ἀξιόλογη δράση. Ἐπανάδρυσε τό Ἱεροδιδασκαλεῖο τοῦ μεγάλου ἔθνικοῦ Εὐεργέτη Ἰωάννη Μπάγκα καί τήν Μεγάλη Παρασκευή 7 Ἀπριλίου 1939, ὅταν τὰ ἰταλικά φασιστικά στρατεύματα κατέκλυσαν τήν Ἀλβανία, ἀπτόητος στή θέση του καί ἀνακαλῶν στή μνήμη του τήν ἡρωϊκή καί ἐνδοξη μακραίωνη παράδοση τῆς Ὀρθοδοξίας, κάλεσε τό λαό τῆς μαρτυρικής ἐπαρχίας του σέ ἀντίσταση, γιατί κινδύνευε ἡ πατρίδα.

Τό ἐρευνητικό καί συγγραφικό ἔργο του εἶναι ὄντως τεράστιο. Ἀναδίφησε στίς βιβλιοθήκες τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τῶν Μετεώρων, τῆς Πάτμου κ.λπ. Ἰλιγγος καταλαμβάνει ἐκεῖνον πού θά ἐπιχειρήσει νά καταγράψει τίς μελέτες του, πού ἔχουν ἐκδοθεῖ σέ βιβλία ἢ εἶναι κατεσπαρμένες σέ περιοδικά καί ἐφημερίδες. Καί ἴσως γι' αὐτό κατηγορεῖται τό ἔργο του, ὅτι «στερεῖται μεθοδικότητος».

Ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας πέθανε ξαφνικά στίς 21 Ἀπριλίου 1961.